

”Inte den typiska höginkomsttagaren.” Självuppfattning och klassidentifikation bland höginkomsttagare i Sverige

Mikael Svensson & Lena Sohl

SAMMANDRAG: Under de senaste decennierna har inkomstjämligheten ökat i Sverige, och höginkomsttagare tillhör vinnarna. Men trots sin privilegierade position har gruppen i hög grad varit frånvarande i forskningen om klass. I Mikael Svenssons och Lena Sohls artikel får vi därför en välbehövlig inblick i svenska höginkomsttagares klassidentifikation och självuppfattning. Författarna har intervjuat 25 personer som tillhör de 10 procenten med högst löneinkomster i Sverige och analyserar hur de resonerar om sig själva som höginkomsttagare och om sin klassposition. Intervjupersonerna ser sig som ekonomiskt privilegierade, till exempel i det att de sällan behöver oroa sig för pengar och har en trygg framtid tack vare hög utbildning och en säker position på arbetsmarknaden. Samtidigt vill de inte identifiera sig som höginkomsttagare, men däremot som medelklass eller övre medelklass. Deras sätt att resonera om klass ligger i linje med den ökade medelklassidentifikationen i Sverige, inte minst genom de positiva värden som de kopplar till medelklassen och den övre medelklassen.

NYCKELORD: höginkomsttagare; klass; klassposition; klassidentifikation; övre medelklass.

PUBLICERINGSHISTORIK: Originalpublicering.

MIKAEL SVENSSON är sociolog vid Stockholms universitet.

E-POSTADRESS: mikael.svensson@socarb.su.se

LENA SOHL är sociolog vid Södertörns högskola.

E-POSTADRESS: lena.sohl@sh.se

FÖRSLAG PÅ KÄLLANGIVELSE:

Svensson, Mikael & Lena Sohl (2023) ”Inte den typiska höginkomsttagaren.’ Självuppfattning och klassidentifikation bland höginkomsttagare i Sverige”, i *Arkiv. Tidskrift för samhällsanalys*, nr 15, s. 81–115. <https://doi.org/10.13068/2000-6217.15.3>

© Författarna/Arkiv förlag & tidskrift 2023 (publicerad 21 juni 2023)

Artikeln distribueras enligt en upphovsrättslicens från Creative Commons: erkännande, icke-kommersiell, inga bearbetningar, som medger icke-kommersiell användning och spridning i oförändrat skick så länge källan anges.

Arkiv. Tidskrift för samhällsanalys är en sakkunniggranskad vetenskaplig tidskrift för samhällsvetenskap och historia. Samtliga artiklar publiceras fritt tillgängliga på:

www.tidskriftenarkiv.se

Beständig länk: <https://doi.org/10.13068/2000-6217>

Den här artikeln finns tillgänglig i följande format:

PDF: via beständig länk, <https://doi.org/10.13068/2000-6217.15.3>

TRYCK: ingår i bokutgåva av numret, ISBN: 978 91 7924 378 4

Grafisk utformning och sidnumrering är identisk i pdf och tryck.

Samtliga artiklar i nr 15 (2023) nås via beständig länk,

<https://doi.org/10.13068/2000-6217.15>

Arkiv. Tidskrift för samhällsanalys

ISSN: 2000-6217 (för elektronisk resurs)

ISSN: 2000-6225 (för tryckta nummer)

ges ut av

Stiftelsen Arkiv för främjande och spridning
av samhällsvetenskaplig och historisk forskning

genom

Arkiv förlag & tidskrift

Box 1559

SE-221 01 Lund

BESÖK: Stora Gråbrödersgatan 17 a

TELEFON: 046-13 39 20

ARKIV FÖRLAG: arkiv@arkiv.nu · www.arkiv.nu

TIDSKRIFTEN ARKIV: red@tidskriftenarkiv.se · www.tidskriftenarkiv.se

ANSVARIG UTGIVARE & CHEFREDAKTÖR: Sven Hort

ADMINISTRATIV REDAKTÖR: David Lindberg

REDAKTÖRER: Majsa Allelin, Per Dannefjord, Lisa Kings,

Zhanna Kravchenko, Anna-Maria Sarstrand Marekovic

”Inte den typiska höginkomsttagaren.” Självuppfattning och klassidentifikation bland höginkomsttagare i Sverige

MIKAEL SVENSSON & LENA SOHL

Inledning

”Höginkomsttagare låter alltid så ... jag vet inte ... det låter Spy Bar, tycker jag.” Sebastian vill inte identifiera sig med människor som han menar visar upp ekonomiska tillgångar och en viss ytlig livsstil – illustrerat med Spy Bar – och detta är vad han förknippar med höginkomsttagare. Han är en av de 25 personer vi intervjuat, som alla tillhör de tio procenten med högst löneinkomster i Sverige. Citatet från Sebastian, som arbetar i finansbranschen, speglar en återkommande uppfattning om höginkomsttagare: en höginkomsttagare är någon annan. Men hur ser höginkomsttagare på sig själva? Den här artikeln handlar om det och om hur de ser på gruppen höginkomsttagare i stort samt hur de positionerar och identifierar sig klassmässigt.

1980-talet beskrivs ofta som en vändpunkt i svensk politik. Det var ett decennium då efterkrigstidens utbyggnad av välfärden och statligt kontrollerad omfördelningspolitik med ambitionen att minska marknadsrelaterade ojämlikheter övergick i en mer nyliberal marknadsorienterad finanskapitalism (Therborn 2018; Edlund 1999). Den minskade

---

Forskningsstudien till grund för artikeln har gjorts på uppdrag av Arena idé, för projektet ”Sveriges höginkomsttagare och deras värderingar”. Författarna vill tacka tidskriftens två anonyma granskare för värdefulla kommentarer. Vi vill också tacka Marcus Mohall, som kommenterat en tidigare version av artikeln, för viktiga synpunkter på texten.

ekonomiska omfördelningspolitiken kan, enligt Pareliussen med flera (2018, s. 53), ses som ett svar på ökad globalisering och eftergifter för den organiserade företagsvärlden. Sammantaget skedde en vändning från minskad till ökad ojämlikhet på flera samhällsliga områden i mitten av 1980-talet. Enligt OECD:s (2015) mätningar, som visserligen har kritiserats, ökade ojämlikheten mellan 1985 och 2010 mer i Sverige än i något annat OECD-land. I linje med det visar regeringens långtidsutredning (2019, s. 10) att inkomstskillnaderna ökat sedan mitten av 1990-talet, som en konsekvens av i första hand stigande inkomster i toppen (se även Ahrne, Stöber & Thaning 2018, s. 26f.).

Höginkomsttagare tillhör vinnarna i den här utvecklingen. Även om inkomstskillnaderna i första hand beror på ökade kapitalinkomster i olika former (Långtidsutredningen 2019, s. 10; Fritzell m.fl. 2014; Roine & Waldenström 2010, s. 330) har höginkomsttagare generellt gynnats ekonomiskt av de senaste decenniernas utveckling. Det finns också ett positivt samband mellan de högsta inkomsterna och kapitalinkomster (SCB 2022; Bengtsson & Waldenström 2018). Många höginkomsttagares ekonomiska position har sedan ytterligare gynnats av sänkta inkomstskatter och olika former av ränte- och skatteavdrag, till exempel rot och rut, som främst nyttjas av personer med höga inkomster (Allvin & Österlund 2022, s. 19ff.; Nyberg 2015; OECD 2015, s. 1; Fritzell m.fl. 2014). Hur höginkomsttagare resonerar om sin egen position i relation till den utvecklingen i Sverige finns det dock vad vi vet ingen forskning om.

De tio procenten med högst löneinkomster har en privilegierad ekonomisk position och utgör en kategori som relativt, sett till hela befolkningen, har både inflytande och makt. Att studera personer med privilegierade klasspositioner är enligt Lawler (2008, s. 48) centralt både för att synliggöra medelklassens annars förgivettagna normerande position och för att komma bort från arbetarklassen som den typiska klassen för sociologer att studera (se även Savage 2000, s. 149f.). Sociologin kritiserar ibland för att i alltför hög grad fokusera på marginaliserade grupper. Utan en relationell förståelse av klass och andra samhällsliga strukturer samt mer privilegierade gruppers självförståelse och klassmässiga gränsdragningar är det svårt att förstå dessa gruppers situation (Ahrne 2007; Wright 2005). Även om studier av privilegierade grupper med inflytande

och makt på flera olika områden blivit vanligare i Sverige (se t.ex. Altermark, Ivanovska Hadjievaska & Johansson 2022; Eriksson, Holmqvist & Sohl 2018; Börjesson m.fl. 2015; Holmqvist 2015) saknas fortfarande kvalitativt inriktade studier som specifikt handlar om höginkomsttagare. Genom att här undersöka de tio procenten med högst löner studerar vi en privilegierad grupp, men också en bredare grupp än den rikaste procenten; de ekonomiska villkoren för flera av de studerade skiljer sig inte lika tydligt från övriga löntagare (jfr Ahrne, Stöber & Thaning 2018, s. 28f.). Klassmässigt har de flesta av de studerade högre tjänstemannapositioner, vilket innebär att de med Wrights (1997) terminologi befinner sig i motsägelsefulla klasslokaliseringar som är svårdefinierade och teoretiskt intressanta (Wacquant 2012; Castro 1992). Genom att studera höginkomsttagare kan vi öka förståelsen för frågor om klassidentifikation och klassmässiga gränsdragningar för de som befinner sig i privilegierade, men motstridiga, klasspositioner.

Statistiskt vet vi en del om vilka de tio procenten med högst löneinkomster är som ”grupp” sett till ålder, kön, födelseland, klassbakgrund, utbildning och yrke (Sohl, Svensson & Pelling 2021; SCB 2018a; Boschini, Gunnarsson & Roine 2020). Kvantitativa studier visar hur de ekonomiska villkoren förändrats för höginkomsttagare jämfört med andra grupper över tid (se t.ex. Ahrne, Stöber & Thaning 2018; Roine, Vlachos & Waldenström 2009), samt hur inkomst påverkar aspekter som politiska attityder, konsumtionsmönster och inställningen till olika delar av välfärds- och socialförsäkringssystemet (se t.ex. Oskarson & Bendz 2021; Jylhä, Rydgren & Strimling 2019; Enelo 2013).

Syftet med artikeln är tvåfaldigt: För det första vill vi bidra med kunskap om hur höginkomsttagare själva resonerar om sin egen position som höginkomsttagare. För det andra vill vi studera hur höginkomsttagare, utifrån sina privilegierade men motstridiga klasspositioner, identifierar sig klassmässigt och gör gränsdragningar mot andra klasser. Detta är aspekter som i stor utsträckning saknas inom tidigare forskning.

Klass. Motsägelsefulla klasslokaliseringar och disidentifikation

I analysen använder vi oss av flera perspektiv på klass i syfte att förstå och fånga upp olika aspekter av klass så som de kommer till uttryck i intervjupersonernas utsagor. Dessa perspektiv är kompletterande snarare än konkurrerande (jfr Wright 2012).

Teoretiskt utgår studien från både höginkomsttagarnas objektiva klassposition och deras egen klassidentifikation. Vi analyserar intervjupersonernas klasspositioner i huvudsak utifrån Wrights (1997) definition av motstridiga klasslokaliseringar. I enlighet med marxistisk tradition tar Wright (2005, s. 15) sin utgångspunkt i exploateringsrelationen mellan kapitalister och arbetare, men han menar samtidigt att en sådan uppdelning är otillräcklig för att fånga klassmässig komplexitet. De som säljer sin arbetskraft delas därför in i olika klasslokaliseringar inom arbetarklassen beroende på relationen till auktoritet inom produktionen (kontroll över sitt eget och andras arbete) och huruvida de besitter expertkunskaper (utbildning och specifika yrkesfärdigheter).

De flesta personerna i vår studie befinner sig i motsägelsefulla klasslokaliseringar och delar klassintressen med såväl kapitalister som arbetare. De motsägelsefulla klasslokaliseringarna kommer sig dels av att flera av dem har chefspositioner som innebär att de är särskilt betydelsefulla för arbetsköparna (jfr Wright, 2005, s. 16), dels av att deras utbildning och specifika yrkesfärdigheter gör dem svåra att ersätta och deras arbetsuppgifter svåra att kontrollera för överordnade. De exploateras visserligen av kapitalisterna som äger produktionsmedlen, men de har samtidigt i kraft av sina utbildnings- och färdighetsresurser och/eller auktoritet inom organisationen vad Wright (1997, s. 46) kallar privilegierade tillägnelsepositioner. Genom lojalitetsräntor från kapitalisterna i form av högre lön och andra ekonomiska fördelar är de samtidigt en del av exploateringen av andra arbetare (jfr Castro 1992, s. 157).

Vi analyserar intervjupersonernas klassidentifikation utifrån en kognitiv respektive emotionell del. Den kognitiva handlar om huruvida de anser sig kunna placera sig själva i en klass och den emotionella om deras känsla av samhörighet med klassen ifråga (Bengtsson & Berglund

2010, s. 33). Vissa av dem kan ha en uppfattning om sin klasstillhörighet, men den saknar betydelse för dem i övrigt. Klassmedvetenhet är en högre grad av klassidentifikation som även innefattar uppfattningar om antagonistiska relationer mellan klasser (Karlsson 2016; Bengtsson, Berglund & Oscarsson 2013; Wright 1997). För Wright grundar sig klassmedvetandet i, inom klasstrukturen inbyggda, motstridiga klassintressen mellan kapitalister och arbetare (Wright 1997). Här används klassmedvetande bredare och innefattar generella samhälleliga och politiska ställningstaganden som går tillbaka till uppfattningar om klasstillhörighet (jfr Bengtsson & Berglund 2010, s. 34).

Identiteter är, som både Skeggs och Lawler framhållit, en del av det som står på spel i klasskamper. Lawler har visat att medelklassen historiskt har format sig genom gränsdragningar nedåt och uppåt, mot arbetarklassen och mot aristokratin. Klass är enligt Lawler med nödvändighet något relationellt. Dessa relationer handlar dessutom om klassifikationer i sig, vilket hon menar visar sig i hur medelklassens identitet formar sig inte enbart i relation till arbetarklassen utan också till medelklassens föreställningar om aristokratin (Lawler 2008). Medelklassen har kunnat använda begreppet "klass" för att exempelvis göra moraliska gränsdragningar gentemot aristokratin (Skeggs 2016; se också Lawler 2008).

Det finns, som Skeggs (2016) visat, en avgörande skillnad när det gäller de historiska arv som medelklassen och arbetarklassen har. Medelklassen har ställt politiska krav utifrån att de har tillgång till symbolisk makt, medan arbetarklassen har behövt framställa sig genom klass för att kunna överleva. Det är en distinktion som är avgörande för förståelsen av hur klass har betydelse för medel- och arbetarklassen, och därmed betydelsefull för vår användning av begreppet "disidentifikation". Skeggs talar om disidentifikation när hon beskriver varför de brittiska arbetarklasskvinnor som ingår i hennes inflytelserika studie *Att bli respektabel* (2000 [1997]) inte vill identifiera sig som arbetarklass, trots att de enligt alla sociologiska sätt betrakta klass är just det. Medelklassen har snarare använt klass för att förmera sitt värde, och "disidentifikation" får då en annan innebörd. Medelklasspositionen har enligt Skeggs (2004) formats med hjälp av en tillskriven reflexivitet och individualitet som

exempelvis framträder i smak och livsstilsval. Medelklassen kan använda klass som en resurs, för att ställa krav eller särskilja sig. Efterson medelklassidentiteten är positivt laddad kan den användas för att särskilja sig både uppåt och nedåt.

Vi använder begreppet ”disidentifikation” även för att förstå den process där intervjupersonerna inte identifierar sig med eller aktivt undviker att kategoriseras som höginkomsttagare (Skeggs 2016, 2000 [1997], s. 118f.; Sohl 2014, s. 108).

Begreppet ”disidentifikation” är starkt förknippat med den brittiska kontexten, och att flytta över det till den svenska kräver försiktighet. Av ännu större betydelse är att Skeggs använde begreppet för att beskriva hur identifikation omöjliggörs nedåt, vilket inte självklart går att överföra till att den som ser sig som medelklass inte vill identifiera sig med vissa skikt av medelklassen eller överklassen. Däremot kan de processer där klassmässiga gränsdragningar för identifikation görs vara likartade. Savage, Silva och Warde (2010) argumenterar för att även om disidentifikation som begrepp tidigare främst används i relation till arbetarklassen kan det även användas i relation till mer privilegierade klasspositioner. Utifrån empiriska studier i den brittiska kontexten menar de att många människor har svårt att anamma en medelklassidentitet (s. 138): ”De som har tjänat mest på den nyliberala kapitalismens omdaningar försöker ofta osynliggöra sina mest framträdande privilegier.” Vi använder ”disidentifikation” dels i relation till klass, dels i relation till kategorin höginkomsttagare.

Höginkomsttagare och klassidentifikation i tidigare forskning

Vilka är höginkomsttagare i Sverige? I tidigare forskning har svaret ofta baserats på statistik om total inkomst, hushållsnivå och/eller självskattad ekonomisk position, inte endast löneinkomst. Boschini, Gunnarsson och Roine (2020) visar att andelen kvinnor bland dem med de sammantaget högsta inkomsterna ökat stadigt sedan 1970-talet. Vidare är gruppen som uppfattar sig tillhöra de tio procenten hushåll med högst inkomster genomgående mer högutbildad än resten av befolkningen, har jämförelse-

vis mer sällan utländsk bakgrund, bor i första hand i Mälardalen, södra Sverige och västra Sverige (Sohl, Svensson & Pelling 2021) samt tenderar att flytta till områden inom städer där många andra har höga inkomster (Alm Fjellborg 2022; SCB 2018b). Enligt en rapport från Delegationen mot segregation (2022) är höginkomsttagare den grupp som i högst utsträckning bor avskilda från andra inkomstgrupper. I Rodenstedts (2014) etnografiskt grundade avhandling om etablerandet av självsegregerande övremedelklassområden i Malmö visas också bostadssegregation utifrån privilegierade gruppers praktiker (se även Lilja 2015).

Politiskt röstar höginkomsttagare i Sverige, som Jylhä, Rydgren och Strimling (2019, s. 64) visar, oftare till höger om mitten än övriga befolkningen. På den auktoritär–libertarianska skalan placerar de sig oftare på den libertarianska sidan. Gilens (2012) har studerat de tio procenten med högst inkomster i det amerikanska samhället och funnit att de i jämförelse med övriga befolkningen oftare hyser positiva attityder till bland annat samkönade äktenskap och invandring men lutar politiskt till höger i ekonomiska frågor. Det ligger i linje med svensk forskning om klass och attityder, som visar att medan klass och ekonomisk position har ett samband med attityder på en ekonomisk vänster–höger-skala är i första hand utbildning avgörande för attityder på den auktoritär–libertarianska skalan (Bengtsson, Berglund & Oskarson 2013; Berglund & Oskarson 2010; Svallfors 2004).¹

Internationellt berör flera studier höginkomsttagares inställning till skatter och viljan att bidra till välfärdssystemet. Cansunars (2021) studie är särskilt intressant: att skillnaderna mellan låg- och höginkomsttagares inställning till progressiv beskattning är förhållandevis små i flera länder förklarar hon med att höginkomsttagare tenderar att som referensgrupp använda andra höginkomsttagare i sin omgivning samt de allra rikaste.

1. Utmärkande drag för den auktoritära hållningen är exempelvis negativ inställning till invandring och ”etniska” minoriteter, låg tolerans mot homosexuella och förespråkande av införandet av hårdare straff mot kriminella. Den motsatta, ideologiskt libertarianska, hållningen kännetecknas främst av en tro på individuell frihet i relation till auktoriteter. Berglund och Oskarson (2010, s. 183) poängterar att libertarianism här inte är liktydig med liberalism, som även är inriktad mot att frigöra marknadsekonomi från regleringar. Libertarianismen kan därmed enligt dem förenas med både vänster- och högerståndpunkter.

Att människor oberoende av inkomst har svårt att bedöma sin egen position i förhållande till ett lands ekonomiska fördelning visar även annan forskning (Fernández-Albertos & Kou 2018; Cruzes, Perez-Truglia & Tetaz 2013).

Nio av tio i Sverige anser att det finns olika samhällsklasser (Karlsson 2005) och endast sex procent har ”ingen uppfattning” om vilken klass de själva tillhör (Bengtsson & Berglund 2010, s. 35). Över tid har medelklassidentifikationen blivit vanligare, relativt oberoende av objektiv klasstillhörighet (Bengtsson & Berglund 2010; Cigéhn, Johansson & Karlsson 2001).² I tjänstemannaklassen, till vilken flertalet av intervjupersonerna hör, är medelklassidentifikationen helt dominerande. I Bengtssons och Berglunds (2010, s. 35f.) studie identifierar sig 4 procent i tjänstemannaklassen med arbetarklassen och bara 1 procent med överklassen, medan övriga som identifierar sig med någon klass gör det med antingen medelklassen (58 procent) eller övre medelklassen (32 procent). Att så få identifierar sig med överklassen är inget som utmärker tjänstemannaklassen specifikt utan gäller för befolkningen i stort.

Inom den kvalitativa forskningen är Lamonts (1994) intervjustudie om klassmässiga gränsdragningar bland män i den amerikanska och franska övre medelklassen den mest omfattande som rör klassidentifikation och olika former (t.ex. moraliska och socioekonomiska) av klassmässiga gränsdragningar. Här kan också nämnas internationella kvalitativa studier om klassidentitet hos personer i yrkesgrupper som tillhör medelklassen eller övre medelklassen (t.ex. Marks & Baldry 2009) och betydelsen av medelklassområden för klassmässigt identitetsskapande (t.ex. Allen m.fl. 2008).

Så vitt vi vet har det inte tidigare gjorts någon svensk kvalitativ studie om höginkomsttagare som grupp. Däremot finns det forskning som i bredare mening behandlar höginkomsttagare samt medelklassen och övre medelklassen, exempelvis studier om policyprofessionella (Mellquist 2023; Svallfors 2020; Sellin & Svallfors 2019), om medelklassens och övre medelklassens utbildningsstrategier och de skolor där elitgrupper fostras

---

2. Att medelklassen är den klass som flest identifierar sig med är inget unikt för Sverige. I sin studie av 21 länder (däribland Sverige) menar Evans och Kelly (2004) att det finns en generell tendens att människor placerar sig i mitten i olika hierarkier.

(Lidegran 2018; Holmqvist 2018; Nyström 2012) samt om en internationellt rörlig medel- och överklass (se t.ex. Lundström 2019; Wadding, Bertilsson & Palme 2019). Inom fältet elitstudier, som delvis överlappar med studier av privilegierade grupper i samhället som inte nödvändigtvis tillhör eliten, finns ett flertal nyare studier om Djursholm (Holmqvist 2015), boende (Holmberg 2018) och kungen (Holmqvist 2023).

Metod

Vårt empiriska material består av 25 kvalitativa intervjuer med höginkomsttagare som vi genomförde under 2018 och 2019.³ Intervjupersonerna valdes baserat på att de hade en månadslön på över 47 800 kronor, vilket enligt 2017 års lönenivåer placerade dem bland de tio procenten med högst löneinkomster i Sverige (SCB 2018a).⁴ Vi fick kontakt med intervjupersonerna genom en kombination av stratifierat urval och bekvämlighetsurval. Konkret innebar det att vi valde ut för höginkomsttagare vanliga arbetsplatser och kontaktade dem via mejl med ett informationsbrev om forskningen och våra kontaktuppgifter. Anställda som uppfyllde kriterierna och var intresserade av att bli intervjuade ombads att kontakta oss. Andra intervjupersoner fick vi tips om genom olika kontaktnät. Vi kontaktade dem med mer information om studien och de fick avgöra om de var intresserade av att delta. Sammantaget var tillvägagångssättet utformat för att få en spridning av yrken och inkomstnivåer inom gruppen av de tio procenten med högst löneinkomster.

Inkomstspannet bland intervjupersonerna sträckte sig från en lön på cirka 50 000 kr i månaden till 400 000 kr i månaden (exklusive eventu-

---

3. Mikael Svensson genomförde alla intervjuer utom en, som genomfördes av Lena Sohl. Studien har godkänts av Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm 2018 (diarienummer 2018/2066-31/5). Vi har följt Vetenskapsrådets etiska riktlinjer (2017).

4. Enligt SCB (2018a) gick gränsen för att tillhöra de tio procenten kvinnor med högst löner 2017 vid 45 000 kronor i månaden och för män 53 100 kronor. Vi har dock inte använt olika gränser baserat på kön vid urvalet, utan utgått från gränsen för de tio procenten med sammantaget högst löneinkomster. 2021 var motsvarande siffra för att tillhöra de tio procenten med högst löneinkomster 53 000 kronor i månaden. Vid beaktande av kön går gränsen för kvinnor vid 48 700 kronor i månaden och för män vid 57 000 kronor i månaden (Medlingsinstitutet 2022).

ella bonusar).⁵ En persons sammantagna ekonomiska position påverkas även av ekonomiska tillgångar som inte beaktats i urvalet (arv, fastigheter, aktier etc.) och på hushållsnivå av en eventuell partners ekonomiska situation.

Alla intervjupersoner utom två lever med en partner, och dessas inkomster varierar från förhållandevis låga till att de tjänar mer än intervjupersonen ifråga. Även om samtliga intervjupersoner tillhör de tio procenten med högst lön finns det alltså betydande lönemässiga variationer och skillnader i deras sammantagna ekonomiska situation i vårt urval, både på individ- och hushållsnivå.

Urvalet omfattar bland annat läkare, jurister, civilingenjörer (med olika inriktningar), ekonomer, företagsägare, egenföretagare, kommunala chefer och politiska tjänstemän. Sjuttionio är anställda i privat sektor och åtta i offentlig sektor. Tio är kvinnor och femton män. De flesta bor i Stockholm, men även intervjupersoner från övriga Mälardalen, Göteborg och norra Sverige ingår i urvalet. Intervjupersonernas klassbakgrund varierar, från att deras föräldrar har en liknande position som de själva och akademisk utbildning till att de har gjort en klassresa från en uppväxt i arbetarklasshem. Urvalet domineras av personer födda i Sverige av föräldrar som också är födda i Sverige. Två intervjupersoner har föräldrar födda i andra europeiska länder och en intervjuperson är själv född i ett annat västeuropeiskt land.

I de flesta avseenden speglar urvalet höginkomsttagare i stort, men det finns skillnader i för analysen två viktiga avseenden: utbildningsgrad och partipolitiska sympatier. De tio procenten med högst löneinkomster i Sverige är överlag högutbildade, men en betydande del av dem har ingen akademisk examen. Denna kategori är underrepresenterad i urvalet: alla intervjupersoner utom två har universitets- eller högskoleexamen, och fem har disputerat. Detta är framförallt betydelsefullt att beakta i relation till den framskjutna position utbildning har för intervjupersonernas syn på klass och deras egen klassidentifikation.

Som tidigare nämnts tenderar höginkomsttagare att rösta höger om mitten (Jylhä, Rydgren & Strimling 2019, s. 64). Bland intervjuerso-

5. Intervjupersonerna fick frågor om sin nuvarande lön under intervjuerna och de löner som anges i artikeln är baserade på dessa svar.

nera i den här studien ser det något annorlunda ut: ungefär lika många röstade på rödgrönrosa alternativ (Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Feministiskt initiativ) som på de borgerliga tidigare allianspartierna (Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna) i riksdagsvalet 2018. Endast en av intervjupersonerna röstade på Sverigedemokraterna. En större spridning i partipolitiska preferenser förbättrar möjligheten för oss att studera hur sådana preferenser kan ha betydelse för studiens övergripande frågor.

Intervjuerna var semistrukturerade och varade mellan 45 och 90 minuter. Tjugo av intervjuerna genomfördes ansikte mot ansikte i enlighet med intervjupersonernas önskemål, men av praktiska skäl genomfördes fem intervjuer via telefon. Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades i sin helhet.

Intervjuerna var uppbyggda runt sju huvudteman: 1. bakgrund och karriärvägar, 2. identifikation och uppfattningar om höginkomsttagare, 3. uppfattningar om jämlikhet/ojämlikhet och social distans till andra grupper i samhället, 4. uppfattningar om möjliga orsaker till ojämlikhet, 5. välfärdsstatens ansvar, skatter och policyer, 6. politiskt engagemang, 7. höginkomsttagares ansvar för ett solidariskt samhälle.

Vi analyserade intervjumaterialet i överensstämmelse med Lindgrens (2014, s. 56) beskrivning, genom att ”återgå till datamaterialet gång på gång i syfte att förfina och justera” för att fördjupa vår förståelse. Först, i det Lindgren kallar den initiala genomgången, identifierade vi bredare tematiska områden i materialet. I nästa steg analyserade vi de relevanta temana mer ingående. Vi var i vår tematiska analys, i överensstämmelse med Braun och Clarkes (2006) beskrivning, mer intresserade av teman och mönster i materialet som helhet än inom en enskild intervju.

Att ha höga inkomster utan att se sig som höginkomsttagare

En säker ekonomisk position

Intervjupersonerna ger en förhållandevis enhetlig bild av sin fördelaktiga ekonomiska situation. De beskriver också att deras ekonomiska situationen har förbättrats som en konsekvens av politiska beslut, framförallt jobbskatteavdraget. Intervjupersonerna upplever sig ha en ekonomisk trygghet, även när de blickar framåt. Tryggheten kommer främst från fördelaktiga positioner på arbetsmarknaden och examen från högre utbildning, där de både känner sig säkra på sin nuvarande arbetsposition och möjligheten att, om det skulle behövas, kunna få andra högvärlönde arbeten.

Flera intervjupersoner säger att de sällan oroar sig över sin ekonomi och inte behöver tänka på pengar i olika vardagssammanhang. Daniel, som arbetar som programmerare, berättar om hur han resonerar när det gäller semester med familjen:

Och det är ju en otrolig förmån på ett sätt liksom, att aldrig ... när man är på semester där, nämen vi kan göra det, vi kan göra det, alltså den är liksom helt ... Där ligger det helt öppet på nåt vis. Jag behöver aldrig fundera över vad vi ska göra på höst... Eller om vi, om ungarna vill göra det på höstlovet, vi tycker det är okej, jamen så då behöver jag inte fundera över nån typ av budgetresonemang. Det är liksom det stora privilegiet, tycker jag. Men jag har liksom ingen BMW på gården eller en stor kåk, liksom. Nej.

Daniel ser det som en "otrolig förmån" och ett privilegium att inte behöva tänka på pengar, men samtidigt vill han distansera sig från viss konsumtion. Att å ena sidan beskriva en privilegierad ekonomisk position och trygghet och å andra sidan nämna dyra ting som de inte har eller konsumerar var återkommande under intervjuerna.

Helena har en professorstjänst och arbetar kliniskt med en sammantagen lön på omkring 85 000 kr i månaden, och hon ger ett liknande svar på frågan om hon tänker på sig själv som höginkomsttagare:

Så jag tänker inte så mycket på ... Som du vet, som jag redan har sagt: jag vet ju inte riktigt vad jag tjänar, men jag vet ju att pengarna räcker till, jag vet ju att jag är privilegierad, jag vet att jag inte behöver vända ... på slantarna och så, det

behöver jag ju inte. Men jag, jag tycker inte att jag lever nåt ... Ja, det ska man inte säga, för det gör jag naturligtvis, det beror ju vem man jämför med, men alltså jag köper inte lyxprylar och går inte ut och äter dyra middagar varenda vecka [skratt] och så här. Men det är klart, man kan ju unna sig kvalitet när man köper grejer och så.

När Helena markerar att hon inte ägnar sig åt viss lyxkonsumtion antyder hon att det finns andra som har en dyrare livsstil och större ekonomiska resurser. Men det handlar inte enbart om att andra har större ekonomiska resurser, utan Helena, Daniel och andra intervjupersoner distanserar sig också från en lyx- och statusinriktad konsumistisk livsstil som de associerar med andra höginkomsttagare.

Detta för oss till kärnan i intervjupersonernas sätt att förhålla sig till sin position som höginkomsttagare. De beskriver en privilegierad ekonomisk situation som framstår som eftersträvansvärd och är medvetna om att de har högre lön än de flesta, men de tänker sällan på sig själva som höginkomsttagare utan uttrycker snarare i flera fall ett visst motstånd mot att betraktas som sådana av andra.

Att jämföra sig med och umgås med andra höginkomsttagare

När vi frågade intervjupersonerna om de var intresserade av att delta i en studie om höginkomsttagare informerade vi om att förfrågan var relaterad till att de tillhörde de tio procenten med högst löneinkomster i Sverige. Trots att de genomgående beskrev sig som ekonomiskt trygga och privilegierade hade flertalet av dem inte tidigare tänkt på sig själva i termer av höginkomsttagare. Detta öppnade för samtal i intervjuerna om hur de såg på sin egen position.

Erika, som är läkare och tjänar strax under 75 000 kr i månaden, reflekterar över att hon inte borde vara förvånad över att räknas som höginkomsttagare:

Det borde jag ju inte bli. Det är klart att jag vet att jag tjänar bra, jag vet vad jag har för lön, men jag tänker ganska sällan på det [...] Så att både och på nåt sätt – det är klart att jag vet att jag tillhör, men jag tänker inte på det.

För Erika framstår det i efterhand som logiskt att hon blev påtänkt för en studie om de tio procenten med högst löner. Det är inte det att hon

inte vet att hon är höginkomsttagare, men hon tänker inte på sig själv som det.

Andra intervjupersoner blev förvånade över att de tillhörde de tio procenten med högst löner. Markus, som arbetar med information och teknisk kommunikation på ett privat företag, tjänar 60 000 kronor i månaden och är medveten om att han har ”en jättejättebra lön”, men han trodde att gränsen för höginkomsttagare skulle ligga högre än så.

Att vissa intervjupersoner inte vet var gränsen för de tio procenten med högst löneinkomster går och inte har funderat närmare på var de befinner sig i förhållande till den gränsen är inte särskilt anmärkningsvärt; människor har överlag svårt att placera in hur deras inkomst förhåller sig till andra människors (Fernández-Albertos & Kou 2018; Cruces, Perez-Truglia & Tetaz 2013). Det intressanta är att han inte tänker på sig själv som höginkomsttagare trots att han vet att han har en lön som är högre än de flestas.

Flera intervjupersoner lyfter fram att en anledning till att de inte ser sig själva som höginkomsttagare är att de omger sig med eller relaterar till människor som har högre löner än de själva. Höginkomsttagare i Sverige bosätter sig ofta i samma områden (Alm Fjellborg 2022; SCB 2018b; Rodenstedt 2014), och det gäller även våra intervjupersoner: de bor de platser där många har god ekonomi. Boendet påverkar inte bara det mer aktivt valda umgänget, utan också vilka de träffar och jämför sin ekonomiska position med – exempelvis andra i bostadsrättsföreningen eller föräldrar på barnens skolor. Vidare nämner de kollegor, vänner och tidigare studiekamrater med liknande inkomster.

Johan, som har en högt uppsatt position på ett stort företag, är medveten om han med sina 90 000 i månaden har en hög lön. Han är visserligen inte förvånad över att höra att han tillhör de tio procenten med högst löner, men eftersom andra i hans ”kretsar”, som vänner med samma utbildning, har liknande inkomster är det inget han tänker särskilt ofta på:

Det känns ju som att alla andra har så jäkla mycket pengar. Det är det som är konstigt. För man rör sig väl väldigt ... Liksom kretsarna. Både för att man har vänner från samma utbildning och alla tjänar ungefär lika mycket, så man känner inte riktigt att man tjänar så mycket som man gör ibland.

Johan nämner att vid stora ekonomiska beslut, som när det gäller att köpa hus eller lägenhet, har han en känsla av att han ”inte alls tjänar mycket mer än andra”. Det är tydligt att de intervjupersoner som bor i välbärgade delar av Stockholm inte jämför sig med stockholmare i allmänhet, utan i flera fall nämner de explicit Stockholms innerstad som referenspunkt och som anledning till att de inte tänker på sig själva som höginkomsttagare.

Sara är läkare och tjänar 70 000 kr i månaden, och hon säger: ”Alltså jag fattar att man tjänar bra, liksom, men ... Så tror jag också man bor liksom i innerstan, man omger sig med folk som nog har.” Susann, som också är läkare och som bor i ett av Stockholms rikaste områden, beskriver sig själv och sin man (även han läkare) som ”de fattigaste där vi bor”. Hon kontrasterar det hyrda, mindre, hus där de bor mot de större omgivande villorna med tillhörande gårdar och berättar att grannarna brukar komma över med mat från sina kylskåp när de åker på semester.

Intervjupersonerna jämför sig inte bara med personer i sin omgivning utan även med kategorier som tjänar mer pengar än vad de själva gör. Antonia, som arbetar gentemot läkemedelsbranschen, jämför sin lön på 60 000 kronor med vd-löner, som kan vara 200 000 kronor. Hon menar att det är stor skillnad och ser sig som ”kanske lite lägre skiktet av höginkomsttagare”. Det visar ett mönster i materialet: de intervjuade vill inte räkna sig till de mest privilegierade. Det framträder särskilt tydligt när ökad ojämlikhet berörs under intervjuerna.

Antonia hör inte till de lönemässigt allra högsta percentilerna, men jämförelserna med dem som tjänar mer återkommer bland de intervjupersoner som har de högsta lönerna i urvalet. Vilka de jämför sig med flyttas beroende på den egna lönenivån. Christian, som är relativt ny delägare i en advokatbyrå och har en lön på omkring 100 000 kronor i månaden (och ytterligare cirka 100 000 kronor i månaden från sitt delägarskap), ser sig som höginkomsttagare i en svensk kontext men jämför sig främst med kollegor i andra länder som tjänar ”ofantligt mycket mer”.

Intervjupersonerna tar också upp andra aspekter än lön för att synliggöra att det finns de som har mer privilegierade positioner. Det vanligaste är att nämna kapitalinkomster; det återkommer vi till när vi diskuterar

intervjupersonernas uppfattningar om klass. Sebastian, som arbetar inom finansbranschen och har flyttat till Sverige från ett annat västeuropeiskt land, lyfter fram fördelar hans ”svenska” kollegor har som han själv saknar:

Ja, alltså månadslönen kanske jag kan hålla med, men om man tittar på mina svenska kollegor som är uppväxta och har haft familj här och det finns mycket mer välstånd i bakgrunden. Det är väl klart att man inte ... att man reser till en sommarstuga, för den finns ju i familjen. Ja alltså, sånt ser jag. Eller att man får bilen från farsan eller man tar ... Jag har en kompis som – pappan dog, mamman är ensam kvar i huset som de ... han fick bara flytta in, och bytte till hans lägenhet. Alltså det är såna, såna grejer som jag inte har tillgång till.

Sebastian kan ”kanske” hålla med om att han med sin månadslön på 70 000 kr är höginkomsttagare.⁶ Men han ifrågasätter att han skulle vara särskilt privilegierad genom att peka på andra faktorer.

Intervjupersonerna lyfter generellt fram att andra tjänar mer och totalt sett har det bättre ekonomiskt, vilket är en korrekt beskrivning av verkligheten – särskilt som kapitalinkomster i jämförelse med löneinkomster fått en större betydelse för de rikaste (Långtidsutredningen 2019, s. 10; Fritzell m.fl. 2014; Roine & Waldenström 2010, s. 330). Att intervjupersonerna återkommande jämför sig med dem som har mer pengar än de själva visar på en ovilja att betrakta sig som privilegierade. Och inte minst en ambivalens till, och i flera fall en uttalad ovilja, att ses som höginkomsttagare. Att de vistas i sammanhang där andra har höga löner är en viktig förklaring till att de inte tänker på sig själva som höginkomsttagare, vilket också gäller dem som känner till att de statistiskt räknas som höginkomsttagare. Det är kopplat till uppfattningar om höginkomsttagares livsstilar och värderingar, vilka intervjupersonerna inte anser stämmer överens med deras egna.

Disidentifikation med den typiska höginkomsttagaren

Även de intervjupersoner som är medvetna om att de lönemässigt är höginkomsttagare distanserar sig från att ses som typiska sådana. Det handlar inte främst om ett motstånd mot att ses som någon som är privilegierad med hög lön, utan snarare mot att associeras med själva katego-

6. Sebastian arbetade vid intervjutillfället 90 procent och tjänade således 63 000 kr i månaden.

rin höginkomsttagare. När Nils, som är chef på ett teknikutvecklingsföretag, får frågan om han tänker på sig själv som höginkomsttagare svarar han: ”Ja, jag är medveten om att det är så, men jag känner ju absolut inte så.”

Att intervjupersonerna inte identifierar sig som höginkomsttagare kan handla dels om de associationer gruppen väcker hos dem själva, dels om de uppfattningar om höginkomsttagare som de menar finns i samhället i stort. De som uttrycker tydligast disidentifikation med höginkomsttagare gör det oftast genom moraliska gränsdragningar gentemot en konsumistisk livsstil som beskrivs i termer av lyx, statusjakt, politisk omedvetenhet om orättvisor och miljöförstöring samt individualism. Maja, som är läkare, konstaterar att hon med sina 85 000 i månaden lönemässigt hör hemma bland höginkomsttagarna, men att andra aspekter av hur hon lever sitt liv inte stämmer överens med hennes bild av den gruppen:

Ja, men många av folk i min omgivning som har ungefär samma lön som mig skulle premiera ... eller liksom ... Jag är väl en väl, stor användare av lokaltrafik både inom och utanför Stockholms storstad, vilket många inte är. Det ligger ju i att ... Jamen bil ser jag inte liksom poängen nödvändigtvis att man måste ha. Men det finns ju en status i en bil. Många kan inte ha vilken bil som helst.

Genom att nämna att hon åker kollektivt och inte ser det som nödvändigt att ha bil – utan snarare som en statussymbol – vill Maja synliggöra en moralisk skillnad mellan hennes sätt att leva och vad hon ser som en typisk livsstil för höginkomsttagare.

De moraliska gränsdragningarna konkretiseras när intervjupersonerna lyfter fram hur de förhåller sig moraliskt och politiskt till sin privilegierade ekonomiska position. Det gäller främst, men inte enbart, de intervjupersoner som politiskt placerar sig till vänster. Jenny, som arbetar som programmerare, är ett exempel på detta. Hon är medveten om att hon har en ekonomiskt privilegierad position i vad hon anser är ett ojämlikt och orättvist samhälle. Hon och hennes man, som har en liknande inkomst, har därför en livsstilsstrategi där de bland annat undviker semesterresor med flyg, försöker konsumera med varsamhet och skänker pengar till välgörande ändamål.

Att intervjupersonerna upplever att det finns utbredda negativa uppfattningar om höginkomsttagare i samhället i stort och att flera av dem själva associerar höginkomsttagare med negativa värden framstår som viktiga anledningar till att de inte vill identifiera sig som höginkomsttagare. Det finns dock intervjupersoner som anser att de generella uppfattningarna om höginkomsttagare är för negativa eller åtminstone alltför ensidiga. Amanda, som äger ett bemanningsföretag och tar ut 50 000 kr i månaden i lön, berättar att hon tvekade om hon skulle ställa upp och bli intervjuad i studien eftersom hon var orolig för att syftet var att framställa höginkomsttagare i dålig dager. Framförallt var hon orolig för att vi skulle ställa höginkomsttagare mot grupper med mindre pengar, snarare än att lyfta fram vad hon ser som höginkomsttagares positiva bidrag till samhället: skatteintäkter och arbetstillfällen.

Politiskt står Amanda till höger om Lars, som är egenföretagare och tar ut 400 000 kronor i månaden. Han befinner sig till vänster om den politiska mitten och även han vill nyansera den bild han menar finns av höginkomsttagare – exempelvis att alla höginkomsttagare skulle vara höger:

Det är liksom i *DI* och liksom *Svenskans* ekonomisidor. Och jag tror inte riktigt att det är så. Det är ganska många som är höginkomsttagare, lite beroende på vad man har för definition av det förstås. Och jag vet ju inte vad eran definition är liksom, men som är liksom, jag höll på att säga ”vanliga människor”.

MIKAEL: Just det.

Alltså som inte är så här Wallenbergare eller, eller liksom röstar på Moderaterna nödvändigtvis, utan har ... vill åtminstone ha, en annan agenda. Så det blir intressant att se om den finns.

Lars menar att kategorin höginkomsttagare är bredare än det andra ser som den typiske ekonomiskt intresserade och politiskt högerorienterade näringslivsmannen. Han tycker att det vore intressant om studien visade att fler höginkomsttagare än han själv har ”en annan agenda” än familjen Wallenberg och personer som röstar på Moderaterna.

Trots Amandas och Lars olika politiska uppfattningar har de liknande uppfattningar om den ensidiga bild de anser finns av höginkomsttagare: att de är ointresserade av samhället och av orättvisor. Att vara höginkomsttagare är inte en del av deras identitet, men de vill ändå nyansera bilden av vem höginkomsttagaren är.

Genomgående är intervjupersonerna medvetna om att de har höga löner i jämförelse med snittet. Att flera av dem inte tänker på sig själva som höginkomsttagare kan förklaras dels av att de ofta befinner sig i sammanhang (kollegor, studiekamrater, boendemiljö) där många andra också är höginkomsttagare, dels av att de tenderar att jämföra sig med personer som har ännu högre lön och en sammantaget mer fördelaktig ekonomisk situation än de själva. Jämförelserna uppåt innebär att de relativiserar sin egen privilegierade position och i vissa fall ifrågasätter huruvida de verkligen ska ses som höginkomsttagare.

Ytterligare en förklaring är att ”höginkomsttagare” inte är en möjlig viktig positiv självidentifikation – intervjupersonerna uttrycker i flera fall en direkt disidentifikation. De upplever att det finns utbredda negativa uppfattningar om höginkomsttagare som grupp som inte stämmer överens med dem själva – uppfattningar som flera av dem själva tycks dela, även om några av dem vill nyansera vad de upplever som en alltför ensidigt negativ bild.

Välutbildad (övre) medelklass

Sverige – ett klassamhälle

Intervjupersonerna anser genomgående att det finns olika samhällsklasser i Sverige. De har också en uppfattning om vilken klass de själva tillhör. Detta är i linje med den forskning som visar att det absoluta flertalet i Sverige anser att det finns olika samhällsklasser (Karlsson 2016; 2005; Berglund & Bengtsson 2010, s. 35). Vissa intervjupersoner uttrycker osäkerhet om sin egen klassstillhörighet, men det handlar inte om osäkerhet om vilken position de har i den klassmässiga hierarkin eller disidentifikation med den klass de tror sig tillhöra (jfr Savage, Silva & Warde 2010, s. 116ff.), utan snarare om en osäkerhet om de korrekta definitionerna för olika klasser. Detta visas exempelvis när Maja frågar: ”Vilka har jag att välja på?”

I de flesta fall utgår intervjupersonerna från vad Bengtsson och Berglund (2010, s. 30f.) kallar ”folkliga” klasskategorier: arbetarklass, medelklass och överklass. Intervjupersonernas löneinkomster är det som gör att de, med enstaka undantag, kategoriserar sig som medelklass eller övre

medelklass – de vet att de tjänar mer än flertalet, men samtidigt lyfter de fram att det finns andra som har mer pengar. Klass innefattar dock mer än lönenivå för intervjupersonerna. Enligt tidigare forskning är olika faktorer kopplade till arbete avgörande för vilken klass människor anser sig tillhöra (Bengtsson & Berglund 2010; Karlsson 2005). Klass förknippas med yrkesförhållanden (innefattande lön) och position på arbetsmarknaden, men även utbildning och klassbakgrund på (i första hand) faderns sida (Karlsson 2016, s. 106). Dessa faktorer är också avgörande för hur intervjupersonernas placeras sig klassmässigt, men när vi frågar vad som kännetecknar klass och vilka uttryck klass kan ta sig nämner de en vidare kombination av materiella och symboliska resurser: boende, sociala kontakter, konsumtionsmönster, självförtroende, känsla av berättigande, intag av informations- och nyhetsonsumtion, ”politisk korrekthet”, stil, beteenden och sätt att prata.

Den eftertraktade medelklassidentifikationen

Våra intervjupersoner kan betraktas som klassmässigt svårdefinierade jämfört med exempelvis den rikaste procenten. Wacquant (2012, s. 100) har beskrivit kategoriseringen av medelklassen som en av de mest svårösta sociologiska frågorna och inte minst den marxistiska klassanalysens stora skamfläck. Intervjupersonerna har höga inkomster, men flertalet av dem tillhör den kategori som Wright (1997, s. 19) menar inte framstår som en del av arbetarklassen trots att de säljer sin arbetskraft och inte äger produktionsmedel.

Att intervjupersonerna nästan uteslutande identifierar sig som medelklass eller övre medelklass är i linje med deras objektiva klasspositioner – de är inte kapitalister men i kraft av utbildning, yrkesfärdigheter och/eller arbetsledande roller befinner de sig i privilegierade tillägnelsepositioner, med höga löner som följd. Tidigare forskning har visat att personer med tjänstemannayrken i mycket hög utsträckning identifierar sig som medelklass eller övre medelklass (Bengtsson & Berglund 2010, s. 35ff.). Intervjupersonernas sätt att resonera om vilken klass de tillhör, hur de ser på skillnaderna mellan olika klasser och huruvida klassidentifikationen även innefattar en emotionell dimension vid sidan av den kognitiva varierar dock.

Deras arbeten, inkomster och utbildning är tillräckliga för att intervjupersonerna ska kategorisera sig ovanför arbetarklassen, men när de beskriver vad som kännetecknar medelklassen jämfört med andra klasser beskriver de även medelklassen utifrån exempelvis åsikter, sätt att föra sig och tillgång till information. Helena, som är professor, har gjort en uppåtgående klassresa från arbetarklassen. Högre utbildning och löneinkomster placerar henne idag i den övre medelklassen. När hon beskriver vad som kännetecknar medelklassen tar hon upp att de i högre utsträckning är ”politisk korrekta”:

En av mina dåliga sidor, nu har jag skrutit om mina bra sidor här, men en av mina dåliga sidor är ju att jag kan liksom döma folk lite grann efter hur de beter sig och vad de gör [skratt] och så där, och ... liksom gapiga människor som är fulla och sänt, det kan jag tyck... Alltså, om de är det ofta och jämt eller så där. De som uttrycker sig rasistiskt och – Jag är från Landskrona. Kan jag säga. [skratt] Så jag är ganska känslig för sänt. Eh ... Ja, det är nog såna personer. Vad var egentligen frågan?

MIKAEL: Om man ser klasskillnader i nåt annat än ren ekonomi.

Ja, alltså jag tror att vi som är medelklass, vi ... är mer måna om att vara politiskt korrekta än de som inte, alltså de som – ja, både över och under oss, skulle jag säga. På Lidingö och Danderyd och sänt där, där kan man ju höra folk uttrycka sig förfärligt om att människor som inte är som de och så här, och när jag är ... i Skåne i affärer och man har ett gemytligt samtal så rätt som det är så plupp så hoppar det ut saker som man bara ... så. Så det tycker jag nog att man kan märka. Jag tror vi är lite så där ... vill gärna vara PK.

Medan inkomst och arbete är tillräckligt för Helenas kognitiva klassidentifikation är den emotionella klassidentifikationen – som bland annat kommer till uttryck i att hon säger ”vi” om medelklassen – mer omfattande. I citatet skiljer hon också medelklassen från människor i privilegierade områden som associeras med överklassliv, vilket synliggör vad Lawler (2008) beskriver som medelklassens normerande position. En position som möjliggör positiva gränsdragningar både uppåt och nedåt klassmässigt – gällande livsstil, smak och politiska preferenser (jfr Lawler 2008). Med hela Helenas intervju i beaktande är det dock i första hand arbetarklassen som hon jämför medelklassen med, och som hon beskriver som ”gapiga”. Enligt Lawler (2008, s. 53) är tillskrivandet av positiva egenskaper och karaktärsdrag, tillsammans med ekonomiska

och symboliska resurser, en central del av medelklassens positionerande gentemot arbetarklassen. Arbetarklassen definieras inte bara utifrån sin ekonomiska position utan tillskrivs även negativa karaktärsdrag. Helenas resonemang knyter an till politiska, mediala och i viss mån vetenskapliga framställningar som placerar rasistiska åsikter främst i arbetarklassen och kontrasterar en föreställd omodern bakåtsträvande arbetarklass mot en idé om en liberal, tolerant och multikulturalistisk orienterad medelklass (se t.ex. Svensson 2019; Haylett 2001, s. 365; Lamont 1994, s. 176f.).

Andra intervjupersoner lyfter fram egenskaper som självförtroende och en självklarhet i att veta vad man har rätt till som utmärkande för medelklassen. Maja, som är läkare, menar att det konkret visar sig i vilka som ställer högre krav i sjukvården, något hon förklarar med ”en säkerhet i personen och att de vet sina rättigheter”. Maja ser det inte som något entydigt positivt, utan som något som blottar en klassmässig ojämlikhet. Sammantaget ger dock intervjupersonerna en bild av en medelklass som i jämförelse med arbetarklassen uppför sig mer sofistikerat, tar större plats i offentliga samhällsdiskussioner, är mer välinformerade om vad som händer och hur samhället fungerar, är ambitiösare och i större utsträckning känner till sina rättigheter och sina möjligheter. Det innebär inte att de tycker att det är rimligt att de har en avsevärt bättre ekonomisk situation än många som har arbetarklassyrken, men de använder det som förklaring till varför de själva nått mer privilegierade positioner.

Välutbildad övre medelklass, men inte överklass

Det vanligaste svaret intervjupersonerna ger på frågan vilken klass de anser sig tillhöra är inte medelklass, utan övre medelklass. En förklaring kan vara att medelklass tolkas bokstavligt som just medel, och intervjupersonerna är medvetna om att de ekonomiskt är över medel. För flera intervjupersoner framstår utbildning som den avgörande skillnaden mellan medelklass och övre medelklass. Daniel beskriver sig som något av en nyrik ”it-spelare”, men trots högskoleexamen och en månadsinkomst på 80 000 kronor anser han att han bara snuddar vid övre medelklass eftersom han inte har disputerat. För andra intervjupersoner är inte en doktorsgrad nödvändig för att betrakta sig som övre medelklass. Utbild-

ningens betydelse för klassidentifikationen visar sig också i de två intervjuerna med personer som saknar universitetsexamen: trots att de båda tillhör dem som har de ekonomiskt mest privilegierade positionerna i urvalet identifierar de sig inte som övre medelklass.

Att intervjupersonerna identifierar sig som medelklass eller övre medelklass är i linje med både deras objektiva klassposition och deras uppfattningar om sin ekonomiska position. Positionen som övre medelklass förutsätter även en gränsdragning uppåt mot överklassen. En typ av gränsdragning som förekommer är rent kvantitativ: överklassen ses som de som har mer omfattande ekonomiska resurser än de själva. Kvalitativa gränsdragningar varierar mellan intervjupersonerna. Det vanligaste är att överklassen ska ha fått sin position genom arv (ofta mark och fastigheter), anrik historia och privilegierad klassbakgrund. Andra beskriver överklassen som kapitalister: de äger produktionsmedel och företag och behöver inte sälja sin arbetskraft.

Hugo, som är programmerare, gör en explicit marxistisk klassindelning: ”Jag har ju en klassanalys som går ut på att om man äger produktionsmedel eller till exempel sätter löner för andra, då tillhör man överklassen. Och gör man inte det ... då tillhör man arbetarklassen.” Han ger vidare uttryck för det motsägelsefulla i sin egen klassposition: han anser att viljan att tillhöra medelklassen är en strategi för delar av arbetarklassen att se sig själva som finare, men konstaterar samtidigt att han med sin lön uppfattas som medelklass av andra. Rikard, som har en arbetsledande position inom medicinbranschen och tjänar strax under 80 000 i månaden, kategoriserar sig som medelklass eller möjligtvis övre medelklass och menar att det ”skulle vara svårt att kalla sig överklass”. För honom, liksom för Hugo, är överklassen de som äger företag med anställda.

Överklassen är ju de, det är ju som, ägarna till mitt företag skulle kunna vara det. Alltså folk med mycket pengar. Alltså de sitter ju ... De har helt andra förutsättningar. Jag skulle säga framförallt, man är inte en löneslav egentligen [...] Så länge man är beroende av en månadslön, vilket jag ju är, så skulle jag säga det är svårt att kalla sig överklass då [...] Men jag skulle säga att överklass i min värld, ur ekonomisk – jag antar att det kanske på nåt sätt är det enda sättet man ser det, men ... när du sitter på nån slags kapital. Inte beroende av månatliga ... allmosor från din arbetsgivare, lite så, skulle jag nog säga.

Både Hugo och Rikard likställer i praktiken överklass med kapitalister, även om Rikard inte lika tydligt som Hugo ger uttryck för ett klassmedvetande i termer av klassmotsättningar eller gemensamma klassintressen med andra som är beroende av att sälja sin arbetskraft.

Distinktionen gentemot dem som äger kapital återkommer på flera sätt i materialet bland intervjupersoner som har motsägelsefulla klasspositioner. De kategoriserar kapitalägare och personer med höga chefspositioner som klassmässigt mer privilegierade än de själva, och en återkommande uppfattning som kan knytas till deras klassintresse är att de anser att löneinkomster beskattas för hårt jämfört med kapitalinkomster.

Av de tre intervjupersoner som sett till objektiv klassposition kan definieras som kapitalister betecknar sig ingen som överklass. Mats äger flera företag men är en av dem som tydligast uttrycker en disidentifikation med överklassen. Han har visserligen "fått in en jävla massa pengar", men han beskriver sig som en nyrik "trasproletär" och "outlaw" med rötterna i en förort. Överklassen är för Mats "något helt annat" som framförallt förutsätter en omfattande historia:

Nej, överklassen först och främst, så är det ju i ett hist... I ett historiskt perspektiv så är du överklass, då har du också lite av en ... av en historia i dig. Alltså de som är riktig överklass, de har ju varit överklass 300 år. Sen så finns det ju nyrika, men de är inte heller liksom, de är inte finöverklass. Sen, det finns ju utklädda människor överallt.

Under intervjuerna återkommer uppfattningen att det krävs mer än att enbart ha mycket pengar för att tillhöra överklassen. Erika menar att hon som läkare och disputerad tillhör en ekonomisk och utbildningsmässig elit, men att hennes bakgrund ändå skiljer henne från överklassen:

Sen tänker jag ju då liksom traditionellt på överklassen, då tänker jag mer nästan på de här som är infödda till jobb och Djursholm och så. Jag har ju ingen sån bakgrund alls på det sättet, så där skulle jag nog känna mig väldigt bortkommen.

Utöver att att de är mer eller mindre predestinerade till vissa arbeten, bor på vissa ställen och går på vissa skolor beskrivs överklassen också utifrån att de ärver egendomar som herrgårdar, lägenheter och dyr konst. Med den här definitionen reduceras överklassen till en livsstilmässigt avläg-

sen klass som intervjupersonerna har få kontakter med (se Holmberg 2018). Det innebär också att överklassen framstår som politiskt obetydlig jämfört med kapitalister, som intervjupersonerna kan ha klassrelationer till kopplade till beroenden, maktförhållanden samt såväl gemensamma som motstridiga klassintressen.

De flesta intervjupersonerna gav inte uttryck för några specifika omdömen om överklassen, men när de gjorde det var dessa i regel negativa och handlade om identitet och livsstil. De hade likheter med omdömena om höginkomsttagare: överklasslivet är tråkigt, människor i överklassen uttrycker sig politiskt inkorrekt och är självupptagna. Annika, högt uppsatt kommunal chef med en lön på 60 000 kr i månaden, beskriver överklassens liv som segregerat och något hon själv vill undvika:

Både jag och min man, vi [skratt] är ganska medvetna om det här med klass, så. Och vi har en ganska driven hållning i det. Man liksom inte vill tillhöra någon sorts ... överklass eller liksom. Och vi har hållit på jättemycket när vi skulle leta nästan att bo, då ville vi inte bo i vissa bostadsområden, för liksom nej, det här, vi kan inte identifiera oss med dem [skratt] som bor där.

Att Annika inte kan identifiera sig med dem som bor i överklassområdet handlar inte om ekonomi – hennes make har ännu högre lön än hon – utan om medvetna livsstilsval. De har även placerat sina barn i vad Annika kallar en ”blandad skola”. Hon säger visserligen att de som bor runt omkring och de hon umgås med som akademiker liknar henne själv, men de delar hennes motvilja mot att leva ett segregerat överklassliv. Det är enligt Annika kopplat till ett medvetande om klass, vilket här ska förstås som en medvetenhet om klasskillnader i termer av ojämlikhet snarare än en medvetenhet om klassintressen kopplade till den egna klasspositionen. Hennes kritik mot överklassen går ut på att de saknar en medvetenhet om klass. En sådan medvetenhet är enligt hennes sätt att se det inte förenlig med ett överklassliv, men däremot med ett övre medelklassliv.

För de flesta intervjupersonerna är överklassen en klass som de konstaterar att de inte tillhör och varken uttrycker någon önskan om att tillhöra eller aktivt försöker undvika att identifieras med eller bli som. Henrik, som är informatör på ett stort företag, är ett undantag. Han

säger att han bakgrundsmässigt tillhör ”borgerskapet” med ”väldigt borgerliga” traditioner, politiska värderingar, verksamhet inom näringslivet och fokus på litteratur om och för borgerligheten. Den klassmässiga identifikationen saknar dock betydelse för honom. Han talar om klass enbart för att vi frågar och det känns ”helt irrelevant” för honom att kategorisera sig utifrån klass. Som Lawler (2008) diskuterat finns det en diskurs där klass betraktas som att det inte *borde* spela roll (trots att det har betydelse för vissa människor) och det betraktas som en brist på ”klass” (som personlig egenskap) att notera klass (som en social distinktion). Här är det också värt att notera att tidigare forskning visar att endast runt en procent identifierar sig som överklass i Sverige (Bengtsson & Berglund 2010, s. 35).

Mot bakgrund av detta, att medelklasspositionen erbjuder en positiv identifikation och att flertalet av intervjupersonerna sett till objektiv klassposition varken är kapitalister eller har de ekonomiska resurser eller den klassbakgrund som skulle göra dem till överklass är det inte förvånande att de inte identifierar sig som det.

Slutdiskussion

Vi har med denna artikel bidragit till förståelsen av den delvis motsägelsefulla privilegierade klassposition som höginkomsttagare kan ha. Vi har också bidragit med kunskap om hur denna position påverkar den bild de har av sig själva och av sin position som höginkomsttagare.

Ett av de tydligaste resultaten är att intervjupersonerna har ett ambivalent förhållande till sin position som höginkomsttagare: å ena sidan beskriver de en ekonomiskt privilegierad position där pengar sällan är något de oroar sig för och deras utbildning och position på arbetsmarknad ger ekonomisk trygghet för en överskådlig framtid, å andra sidan är det flera av dem som inte tänker på sig själva som höginkomsttagare och än mindre vill identifiera sig som det. Cansunar (2021) menar att höginkomsttagare tenderar att jämföra sig med andra höginkomsttagare och de allra rikaste, och det stämmer in på våra intervjupersoner. De tonar ner sin ekonomiskt privilegierade position genom att jämföra sig med dem som är rikare och nämner höga inkomster bland perso-

ner i sin omgivning – i likhet med höginkomsttagare generellt har de bosatt sig i områden där många har höga inkomster (Alm Fjellborg 2022; Rodenstedt 2014) – som en avgörande anledning till att de inte tänker på sig själva som höginkomsttagare.

Att intervjupersonerna inte tänker på sig själva som höginkomsttagare betyder inte att de är helt ovetande om sin privilegierade ekonomiska position. Men inte ens de intervjupersoner som är medvetna om att de är höginkomsttagare i ekonomisk mening vill i regel identifiera sig som det. Disidentifikationen med höginkomsttagare som kategori hänger ihop med deras syn på höginkomsttagare och vad de uppfattar som utbredda negativa uppfattningar om höginkomsttagare. Den går analytiskt att förstå som en klassmässig gränsdragning uppåt utifrån en medelklass- eller övre medelklassidentifikation (jfr Lawler 2008), framförallt gentemot en konsumistisk livsstil som beskrivs i termer av lyx, statusjakt, individualism samt politisk omedvetenhet om ojämlikhet och miljöförstöring. Mot detta ställer intervjupersonerna, särskilt de som står till vänster politiskt, en livsstil som kännetecknas av mindre lyxkonsumtion, mindre statusjakt och högre grad av miljömedvetenhet. Deras bild av den typiska höginkomsttagaren står i kontrast till vad de vill associeras med, en moraliskt och politiskt reflexiv livsstil som de knyter till medelklassen och övre medelklassen.

Skeggs (2004) visar att medelklassen är inbegripen i ett ständigt klassprojekt där de investerar i och utrustar sig med olika former av värde, ett personvärde som fungerar som ett bytesvärde. Hon beskriver hur medelklasspositionen och det medelklassade livsstilsprojektet formats av en tillskriven reflexivitet och individualitet, vilket inte minst tar sig uttryck i estetisk smak. Men hon påpekar också, utifrån Bourdieu, att smak alltid har en moralisk dimension i den meningen att kulturella praktiker uttrycker distans och social skillnad. På ett liknande sätt kan intervjupersonernas beskrivningar förstås som moraliska, snarare än estetiska, livsstilsval grundade i en medelklassad reflexivitet och individualitet. Deras livsstilsval kan också förstås som ett svar på att de upplevt att samhället har blivit mer ojämlikt, något som flera intervjupersoner uttrycker explicit. De vet om att de har fått det bättre på grund av ekonomiska och politiska reformer och vill i någon mån kompensera för det genom att

göra livsstilsval som inte ännu mer bidrar till ojämlikheter eller försämrar samhället i stort.

Våra analyser ligger i linje med Skeggs forskning om klassmässiga gränsdragningar. Där Skeggs (2004) lyfte fram de estetiska gränsdragningarnas betydelse för medelklassen bidrar vi med att fokusera på de moraliska och politiska gränsdragningarna. En möjlig förklaring till att vi ser detta tydligare i Sverige kan vara att den svenska välfärdsstatskontexten och idealen om jämlikhet kan bidra till att privilegierade grupper betonar andra ideal än i Storbritannien.

Intervjupersonerna identifierar sig i huvudsak som medelklass eller övre medelklass. Det stämmer överens med deras objektiva klasspositioner, som beroende på terminologi placerar flertalet av dem i övre medelklassen, övre mellanskikten eller högre tjänstemannaklass. Utifrån tidigare forskning vet vi att tjänstemannaklassen i Sverige i mycket hög utsträckning identifierar sig som medelklass eller övre medelklass (Karlsson 2016, 2005; Bengtsson & Berglund 2010). På så sätt är resultatet väntat. Det vår studie visar är att en del av identifikationens dragningskraft ligger i de positiva symboliska värden som knyts till medelklassen och övre medelklassen. Medan intervjupersonerna objektivt kan beskrivas som både övre medelklass och högingkomsttagare, två överlappande privilegierade positioner, är det förstnämnda en för intervjupersonerna positiv identifikation som möjliggör gränsdragningar mot både arbetarklassen och överklassen medan det sistnämnda är något som intervjupersonerna i de flesta fall disidentifierar sig med.

Vi har utifrån Wright (1997) analyserat intervjupersonernas objektiva klasspositioner som motsägelsefulla. Ett par av dem tar upp att de i likhet med arbetarklassen är tvungna att sälja sin arbetskraft och därmed är beroende av dem som äger företaget. Samtidigt särskiljer de sig från arbetarklassen i det att de har större frihet i utförandet av sina arbetsuppgifter och har bättre betalt. Motstridigheten leder dock i de flesta fall inte till någon tveksamhet om deras klasstillhörighet, utan är ett skäl till att de identifierar sig som medelklass eller övre medelklass. För flertalet intervjupersoner är dock, i linje med tidigare forskning, deras yrke, utbildning och ekonomi – snarare än deras plats inom produktionsförhållandena – avgörande för deras medelklassidentifikation. Det är tillräckligt för att

de inte ska identifiera sig som arbetarklass, men när de diskuterar vad som utmärker medelklassen i jämförelse med arbetarklassen nämner de egenskaper som att vara mer politiskt korrekt, mer samhälleligt välinformerad och aktiv i offentliga diskussioner, mer medveten om sina möjligheter och rättigheter och vissa fall ambitiösare. Distinktionerna gentemot arbetarklassen kan därigenom dels användas som en förklaring till att intervjupersonerna själva nått mer privilegierade positioner, utan att de för den sakens skull anser att det är rättvist att de tjänar betydligt mer pengar än personer i typiska arbetarklassyrken, dels användas för att lyfta fram dem själva som mer politiskt och livsstilmässigt reflexiva.

Styrkan i intervjupersonernas identifikation som medelklass eller övre medelklass varierar från att de kan placera sig klassmässigt om de får frågan men annars inte funderar på det till att deras identifikation har en emotionell komponent och de relaterar egna egenskaper till sin medelklassposition.

I de fall då intervjupersonerna beskriver medelklassen eller tillskriver sin klassidentifikation betydelse är det med enstaka undantag i positiva termer. Det visar sig även i att de gör positiva gränsdragningar uppåt, gentemot överklassen, även om det varierar vilka de ser som överklass. Vissa av intervjupersonerna definierar överklassen som kapitalister, och själva är de beroende av att sälja sin arbetskraft. Gränsdragningen handlar då i huvudsak om skillnader i position inom produktionsförhållandena och makt på arbetsplatsen. Andra definierar överklassen som de som dels har mer pengar, dels som går på vissa elitskolor, är förutbestämda till privilegierade positioner i yrkeslivet, har fina släkthanor och ärver exempelvis egendomar. Med detta synsätt framstår överklassen som politiskt obetydlig och en klass som intervjupersonerna överhuvudtaget har få kontakter med. Distansen till överklassen innebär att intervjupersonerna inte har särskilt starka uppfattningar om den, och de uppfattningar de har är oftast negativa: överklassen kritiserar bland annat för att i jämförelse med medelklassen leva mer segregerat, vara mindre medvetna om klassojämligheter och vara självupptagna. Här finns likheter med intervjupersonernas beskrivningar av och gränsdragningar gentemot höginkomsttagare. Intervjupersonernas beskrivningar av överklassen och klassmässiga gränsdragningar gentemot den visar på

möjliga anledningar till att så få identifierar i sig som överklass i Sverige (jfr Bengtsson & Berglund 2010).

I artikelns inledning slog vi fast att höginkomsttagare har varit ekonomiska vinnare i Sverige under de senaste decennierna. Under samma period som den ekonomiska politiken har gynnat höginkomsttagare har ojämlikheterna ökat. Från tidigare forskning vet vi att en positiv ekonomisk utveckling på nationell nivå tenderar att leda till att människor placerar sig högre upp i klasshierarkier och att identifikationen med överklassen minskar (Curtis 2013, s. 215; Evans & Kelley 2004), men samtidigt brukar ökad ojämlikhet försvaga medelklassidentifikationen oavsett var i klasshierarkin människor befinner sig (Curtis 2016; 2013, s. 219ff.). Utöver faktiska förändringar i klasstrukturen – tjänstemannaklassen har objektivt vuxit i förhållande till arbetarklassen (se t.ex. Ahrne, Stöber & Thaning 2018:8ff.), men i mindre utsträckning än medelklassidentifikationen har ökat – menar vi att intervjupersonernas sätt att resonera om klass är en del av förklaringen till den ökande medelklassidentifikationen.

Att medelklassidentifikationen är så dominerande bland intervjupersonerna är inte förvånande och kan inte enbart förklaras med politiska och ekonomiska förändringar under de senaste decennierna. Den ökande medelklassidentifikationen bland tjänstemän har en längre och mer komplex historia än så (Bengtsson & Berglund 2010, s. 34f.; Cigéhn, Johansson & Karlsson 2001, s. 11f.). Det vi framförallt har visat är hur medelklassidentifikationen – kännetecknad av reflexivt grundade moraliska livsstilsval och en självtillskriven medvetenhet om samhällsvillkor och ojämlikhet – möjliggör för en ekonomiskt privilegierad kategori att göra positiva politiska och moraliska gränsdragningar uppåt och nedåt i ett samhälle av ökade ojämlikheter där de själva tillhör vinnarna.

Referenser

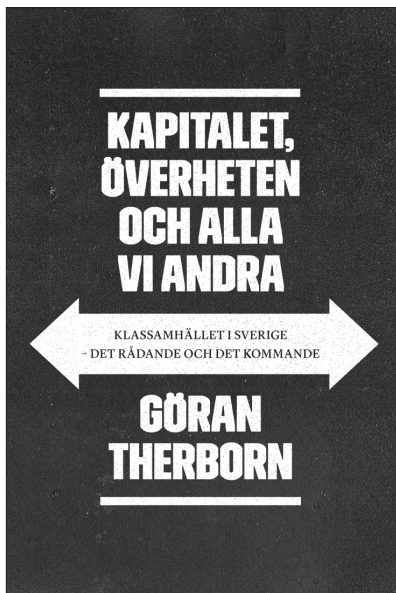
- Ahrne, G. (2007) *Att se samhället*. Stockholm: Liber
- Ahrne, G., N. Stöber & M. Thaning (2018) "Klasstrukturen i Sverige. Struktur, klass och inkomster: kontinuitet och förändring 1985–2015", s. 21–52 i D. Suhonen, G. Therborn & J. Weitz (red.) *Klass i Sverige. Ojämlikheter, makten och politiken i det 21:a århundradet*. Stockholm: Katalys & Arkiv förlag
- Allen, C., R. Powell, R. Casey & S. Coward (2008) "Ordinary, the same as anywhere else. Notes on the management of spoiled identity in 'marginal' middle-class neighbourhood", *Sociology*, vol. 41, nr 2, s. 239–258. <https://doi.org/10.1177/0038038507074971>
- Allvin, R. & V. Österlund (2022) *Avdragskalaset*. Stockholm: Katalys
- Alm Fjellborg, A. (2022) "Residential mobility and spatial sorting in Stockholm 1990–2014. The changing importance of housing tenure and income", *International Journal of Housing Policy*, vol. 22, nr 2, s. 198–224. <https://doi.org/10.1080/19491247.2021.1893117>
- Altermark N., M. Ivanovska Hadjievska & H. Johansson (2022) "Personalisation at the top of civil societies? Legitimation claims on civil society elites in Europe", *British Journal of Politics and International Relations*, förpublicering. <https://doi.org/10.1177/13691481221129390>
- Bengtsson, E. & D. Waldenström (2018) "Capital shares and income inequality: Evidence from the long run", *The Journal of Economic History*, vol. 78, nr 3, s. 712–743. <https://doi.org/10.1017/S0022050718000347>
- Bengtsson, M. & T. Berglund (2010) "Social rörlighet och klassidentifikation", s. 30–41 i M. Oskarson, M. Bengtsson & T. Berglund (red.) *En fråga om klass. Levnadsförhållanden, livsstil, politik*. Malmö: Liber
- Bengtsson, M., T. Berglund. & M. Oskarson (2013) "Class and ideological orientations revisited. An exploration of class-based mechanisms", *The British Journal of Sociology*, vol. 64, nr 4, s. 691–716. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12033>
- Berglund, M. & M. Oskarson (2010) "Klass och ideologiska dimensioner", s. 183–196 i M. Oskarson, M. Bengtsson & T. Berglund (red.) *En fråga om klass. Levnadsförhållanden, livsstil, politik*. Malmö: Liber
- Boschini A., K. Gunnarsson & J. Roine (2020) "Women in top incomes. Evidence from Sweden 1971–2017", *Journal of Public Economics*, vol. 181. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2019.104115>
- Braun, V. & V. Clarke (2006) "Using thematic analysis in psychology", *Qualitative Research in Psychology*, vol. 3, nr 2, s. 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qop630a>
- Börjesson, M., D. Broady, T. Dalberg & I. Lidegran (2015) "Elite education in Sweden. A contradiction in terms?", s. 92–103 i C. Maxwell & P. Aggleton (red.) *Elite education*. London: Routledge
- Cansunar, A (2021) "Who is high income anyway? Social comparison, subjective group identification, and preferences over progressive taxation", *The Journal of Politics*, vol. 83, nr 4, s. 1292–1306. <https://doi.org/10.1086/711627>

- Castro, F. W. (1992) *Bortom den nya medelklassen. Durkheim och de moderna professionella yrkesgrupperna*. Stockholm: Symposion Graduate
- Cigéhn, G., M. Johansson & L. Karlsson (2001) *Klassamhällets återkomst. Om klassidentitet, arbetsliv och fritid vid tröskeln till ett nytt sekel*. Umeå: Umeå universitet
- Cruces, G., R. Perez-Truglia & M. Tetaz (2013) "Biased perceptions of income distribution and preferences for redistribution. Evidence from a survey experiment", *Journal of Public Economics*, vol. 98, s. 100–112. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2012.10.009>
- Curtis, J. (2013) "Middle class Identity in the modern world. How politics and economics matter", *Canadian Review of Sociology*, vol. 50, nr 2, s. 203–226. <https://doi.org/10.1111/cars.12012>
- Curtis, J. (2016) "The role of economic conditions in 33 societies, 1999–2009", *European Sociological Review*, vol. 32, nr 1, s. 108–121. <https://doi.org/10.1093/esr/jcv077>
- Delegationen mot segregation (2022) *Platsens betydelse. Årsrapport 2022 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling i Sverige*. Huddinge
- Edlund, J. (1999) "Progressive taxation farewell? Attitudes to income redistribution and taxation in Sweden, Great Britain and the United States", s. 106–134 i S. Svallfors & P. Taylor-Gooby (red.) *The end of the welfare state? Responses to state retrenchment*. London: Routledge
- Enelo, J.-M. (2013) *Klass, åsikt och partisynpati. Det svenska konsumtionsfältet för politiska åsikter*. Örebro: Örebro universitet
- Eriksson, B.E., M. Holmqvist & L. Sohl (red.) (2018) *Eliter i Sverige. Tvärvetenskapliga perspektiv på makt, status och klass*. Lund: Studentlitteratur
- Evans, M. & J. Kelly (2004) "Subjective social location. Data from 21 countries", *International Journal of Public Opinion Research*, vol. 16, nr 1, s. 3–38. <https://doi.org/10.1093/ijpor/16.1.3>
- Fernández-Albertos, J. & A. Kou (2018) "Income perception, information, and progressive taxation. Evidence from a survey experiment", *Political Science Research and Methods*, vol. 6, nr 1, s. 83–110. <https://doi.org/10.1017/psrm.2015.73>
- Fritzell, J., J. Bacchus Hertzman, O. Bäckman, I. Borg, T. Ferrarini & K. Nelson (2014) "Sweden. Increasing income inequalities and changing social relations", s. 641–665 i B. Nolan (red.) *Changing inequalities and societal impacts in rich countries*. Oxford: Oxford University Press
- Gilens, M. (2012) *Affluence and influence. Economic inequality and political power in America*. Princeton: Princeton University Press
- Haylett, C. (2001) "Illegitimate subjects? Abject whites, neoliberal modernization, and middle class multiculturalism", *Environment and Planning D: Society and Space*, vol. 19, nr 3, s. 351–370. <https://doi.org/10.1068/d237t>
- Holmberg, T. (2018) "Herrgårdsliv. Om jordägares boendeval", s. 123–149 i B.-E. Eriksson, M. Holmqvist & L. Sohl (red.) *Eliter i Sverige. Tvärvetenskapliga perspektiv på makt, status och klass*. Lund: Studentlitteratur
- Holmqvist, M. (2015) *Djursholm. Sveriges ledarsamhälle*. Stockholm: Atlantis
- Holmqvist, M. (2018) *Handels. Maktelitens skola*. Stockholm: Atlantis

- Holmqvist, M. (2023) *Kungen. Sveriges ledare*. Stockholm: Natur & Kultur
- Jylhä, K. M., J. Rydgren & P. Strimling (2019) *Sweden Democrat voters. Who are they, where do they come from, and where are they headed?* Stockholm: Institutet för framtidsstudier
- Karlsson, L. (2005) *Klassstillhörighetens subjektiva dimension. Klassidentitet, sociala attityder och fritidsvanor*. Umeå: Umeå universitet
- Karlsson, L. (2016) ”Att tillhöra en klass: när medborgarna själva får välja”, s. 103–118 i F. Fors & J. Olofsson (red.) *Utblick. Sverige i ett internationellt perspektiv*. Umeå: Sociologiska institutionen, Umeå universitet
- Lamont, M. (1994) *Money, morals, and manners. The culture of the French and the American upper-middle class*. Chicago: University of Chicago Press
- Lawler, S. (2008) ”The middle class and their aristocratic others”, *Journal of Cultural Economy*, vol. 1, nr 3, s. 245–261. <https://doi.org/10.1080/17530350802476954>
- Lidegran, I. (2018) ”Elitutbildningar och den övre medelklassens utbildningsstrategier”, s. 29–59 i B.-E. Eriksson, M. Holmqvist & L. Sohl (red.) *Eliter i Sverige. Tvärvetenskapliga perspektiv på makt, status och klass*. Lund: Studentlitteratur
- Lindgren, S. (2014) ”Kodning”, s. 45–61 i M. Hjerm, S. Lindgren & M. Nilsson (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups
- Lilja, M. (2015) *Det bästa för mitt barn. Nyblivna mödrar i den delade staden*. Örebro: Örebro universitet
- Lundström, C. (2019) ”White women. White nation. White cosmopolitanism: Swedish migration between the national and the global”, *Nora: Nordic journal of feminist and gender research*, vol. 27, nr 2, s. 96–111. <https://doi.org/10.1080/08038740.2018.1556226>
- Långtidsutredningen (2019) *Huvudbetänkande*. SOU 2019:65. Stockholm: Fritzes
- Marks, A. & C. Baldry (2009) ”Stuck in the middle with who? The class identity of knowledge workers”, *Work, Employment and Society*, vol. 23, nr 1, s. 49–65. <https://doi.org/10.1177/0950017008099777>
- Medlingsinstitutet (2022) *Lönespridning*. <https://www.mi.se/lonestatistik/lonespridning/> (hämtad 27 oktober 2022)
- Mellquist, J. (2023) *Policy professionals in civil society organizations: Struggle for influence*. Huddinge: Södertörns högskola
- Nyberg, A. (2015) ”The Swedish RUT reduction. Subsidy of formal employment or of high-income earners’ leisure time?”, s. 221–241 i C. Carbonnier & N. Morier (red.) *The political economy of household services in Europe*. London: Palgrave Macmillan
- Nyström, A.-S. (2012) *Att synas och lära utan att synas lära. En studie om underprestation och privilegierade unga mäns identitetsförhandlingar i gymnasieskolan*. Uppsala: Uppsala universitet
- OECD (2015) *OECD Income inequality data update. Sweden*. <https://www.oecd.org/sweden/OECD-Income-Inequality-Sweden.pdf> (hämtad 28 oktober 2022)
- Oskarson, M. & A. Bendz (2021). ”Litar svenska folket på socialförsäkringarna?”, s. 133–151 i U. Andersson, A. Carlander, M. Grusell & P. Öhberg (red.) *Ingen anledning till oro (?)*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet

- Pareliussen, J.-K., M. Hermansen, C. André & O. Causa (2018) "Income inequality in the Nordics from an OECD perspective", s. 17–57 i *Increasing income inequality in the Nordics. Nordic economic policy review 2018*. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet
- Rodenstedt, A. (2014) *Living in the calm and safe part of the city. The socio-spatial reproduction of upper-middle class neighborhoods in Malmö*. Uppsala: Uppsala universitet
- Roine J., J. Vlachos & D. Waldenström (2009) "The long-run determinants of inequality: What can we learn from top income data", *Journal of Public Economics*, vol. 93, nr 7–8, s. 974–988. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2009.04.003>
- Roine, J. & D. Waldenström (2010) "Top incomes in Sweden over the twentieth century", s. 299–370 i A.B. Atkinson & T. Piketty (red.) *Top incomes. A global perspective*. Oxford: Oxford University Press
- Savage, M. (2000) *Class analysis and social transformation*. Buckingham: Open University Press
- Savage, M., E. Silva & A. Warde (2010) "Dis-identification and class identity", s. 60–74 i E. Silva & A. Warde (red.) *Cultural analysis and Bourdieu's legacy. Setting accounts and developing alternatives. Culture, economy and the social*. London: Routledge
- SCB (2018a) *Lönespridning efter sektor och kön 2018*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistikefteramne/arbetsmarknad/loner-och-arbetskostnader/lonestrukturstatistik-hela-ekonomin/pong/tabell-och-diagram/lonespridning-efter-sektor-och-kon/> (hämtad 22 april 2020)
- SCB (2018b) *Höginkomsttagare flyttar till samma område*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/hoginkomsttagare-flyttar-till-sammaomrade/> (hämtad 22 april 2020)
- SCB (2022) *Svenskarnas kapitalinkomster ojämnt fördelade*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2022/svenskarnas-kapitalinkomster-ojamnt-fordelade/> (hämtad 26 oktober 2022)
- Sellin, N. & S. Svallfors (2019) "The lure of power: Career paths and considerations among policy professionals in Sweden", *Politics & Policy*, vol. 47, nr 5, s. 984–1012. <https://doi.org/10.1111/polp.12325>
- Skeggs, B. (2000 [1997]) *Att bli respektabel. Konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Daidalos
- Skeggs, B. (2004) *Class, self, culture*. London: Routledge
- Skeggs, B. (2016) "Class. Disidentification, singular selves and person value", publicerad på portugisiska som "Classe. Disidentificação, selves singulares e valor da pessoa", s. 145–173 i B. J. Sallum Junior, L. M. Schwarcz, D. G. Vidal & A. M. Catani (red.) *Identidades*. São Paulo: Universidade De São Paulo
- Sohl, L. (2014) *Att veta sin klass. Kvinnors uppåtgående klassresor i Sverige*. Stockholm: Atlas Akademi
- Sohl, L., M. Svensson & L. Pelling (2021) *The values and attitudes of high-income earners in Sweden*. Stockholm: Arena idé
- Svallfors, S. (2004) *Klassambällets kollektiva medvetande. Klass och attityder i jämförande perspektiv*. Umeå: Borea

- Svallfors S. (2020) *Politics for hire. The world and work of policy professionals*. Cheltenham: Edward Elgar
- Svensson, M. (2019) *Hur klass gör skillnad. Klasspositionens betydelse för rasistiska och negativt särskiljande praktiker*. Uppsala: Uppsala universitet
- Therborn, G. (2018) *Kapitalet, överbeten och alla vi andra. Klassambället i Sverige – det rådande och det kommande*. Lund: Arkiv förlag
- Vetenskapsrådet (2017) *God forskningsred*. Stockholm: Vetenskapsrådet
- Wacquant, L. (2012) ”Att göra klass. Medelklass(erna) i samhällsteori och samhällsstrukturen”. *Fronesis*, nr 40–41, s. 84–109
- Waddling, J., E. Bertilsson & M. Palme (2019) ”Struggling with capital: a Bourdieusian analysis of educational strategies among internationally mobile middle class families in Sweden”. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, vol. 40, nr 5, s. 697–716. <https://doi.org/10.1080/01596306.2019.1598610>
- Wright, E. O. (1997) *Class counts. Comparative studies in class analysis*. New York: Cambridge University Press
- Wright, E. O. (2005) ”Foundations of a neo-marxist class analysis”, s. 4–30 i E.O. Wright (red.) *Approaches to class analysis*. Cambridge: Cambridge University Press
- Wright, E. O. (2012) ”Att förstå klass”. *Fronesis*, nr 40–41, s. 50–63

GÖRAN THERBORN TAR SIG AN DEN SKENANDE OJÄMLIKHETEN I SVERIGE

*Kapitalet, överheten och alla vi andra.
Klassamhället i Sverige – det rådande
och det kommande*

176 sidor

Therborns omtalade uppgörelse med
det svenska klassamhället av idag.

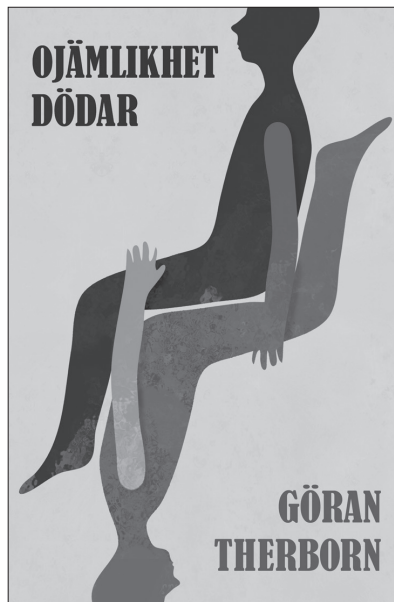
OCH I VÄRLDEN

Ojämlighet dödar

212 sidor

Göran Therborns internationella studie av ojämlikhetens dödliga effekter i såväl fattiga som rika länder (på engelska *The Killing Fields of Inequality*). Boken placerar in den svenska utvecklingen som tecknas i *Kapitalet, överheten och alla vi andra* i en global kontext.

Tillsammans skildrar de båda verken på ett klagörande sätt en av vår tids största ödesfrågor.

»BÖCKERNA GÅR ATT BESTÄLLA I BOKHANDELN OCH FRÅN WWW.ARKIV.NU«
